

Θρακική
τ. 2. 1936
σ. 153

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΟΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΝ
ΤΟΥ ΧVΙΙ ΑΙΩΝΟΣ ΕΒΛΙΓΙΑ ΤΣΕΛΕΠΗΝ ¹⁾

Κατά μετάφρασιν ΙΩ. ΣΠΑΘΑΡΗ

Τὸ ταξείδιόν μας μετὰ τοῦ Μελέκ Ἀχμέτ Πασᾶ, ἀπολυ-
θέντος τῆς Μεγάλης Βεζυρείας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀζοῦ (Ozü—
Oksakoff) * καὶ πρὸ τούτου εἰς τὴν Ρούμελην.

Προσευχηθέντες πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐκκινήσαντες ἐν πρώτοις ἐκ τῆς
ἐν Κων/πόλει τοποθεσίας, ἧτις καλεῖται «Τοπιτσουλάρ» (στρατιῶται τοῦ
Πυρροβλικοῦ) πρὸς νότον, διήλθομεν τὰ χωρία «Δαούτ Πασᾶ Μπαχσεσί»,
«Τασλήκ» (τόπος πετρώδης) καὶ ἄλλα καλῶς καλλιεργημένα χωρία καὶ
ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κομόπολιν: «Τσεκμεδέι-σαγή» (= Κιουτσούκ Τσεκ-
μετζέ, μικρὸν Ζεῦγμα), ἧτις εἶναι ἔδρα τοποτηρητοῦ ἱεροδικαστοῦ ὑπὸ
τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μολλά τοῦ Ἐμίου.

Τὸ φρούριον αὐτῆς κείμενον ἐπὶ τῆς παραλίας εἶναι πολὺ ἡρειπωμέ-
νον, ἡ δὲ πόλις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ
ἥμισυ ἐπὶ λείου ἐδάφους, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐπὶ κλιτύος ὄρους, ἔχει
δ' ἐν ὄλῳ ἐξακοσίας οἰκίας μὲ ἀμπέλους καὶ κήπους καὶ μὲ ἄφθονον ὑγειί-

1) Μετάφρασις τῶν σελ. 289—304 τοῦ Γ. τ. τοῦ Σεγιαχետναμέ Ἐβλιγιά
Τσελεπῆ. Ὀλίγα τιμὰ περὶ τοῦ Σεγιαχետναμέ καὶ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, μετὰ με-
ταφράσεως τῶν περὶ τῆς Δυτικῆς Θράκης πληροφοριῶν αὐτοῦ δεῖα ἐν ττ. IV (σελ.
113—128) καὶ V (σελ. 217....) «τῶν Θρακικῶν».

2) Λόγῳ οἰκονομίας χρόνου καὶ ἐλλείψει καταλλήλων πηγῶν καὶ βοηθημά-
των, εἰδικῶν διὰ τοὺς κλάδους τῶν ἀσιανολογικῶν ἐπιστημῶν δὲν συνοδεύονται
τὴν φορὰν ταύτην, αἱ περαιτέρω μεταφράσεις μὲ ἱστορικο-γεωγραφικὰς, γλωσσι-
κάς, χρονολογικάς, κριτικὰς κ.λ. σημειώσεις. Ὁ Ἐβλιγιά Τσελεπῆς, ὡς γνωστὸν,
περιέγραφε πλεῖστ' ὅσα μέρη τῆς Ἑλλάδος: Θράκην, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν,
Στερεὰν Ἑλλάδα (ἰδίᾳ τὰς Ἀθήνας), Πελοπόννησον (μηδὲ τοῦ Μυστρᾶ ἐξαιρου-
μένου), τὰς νήσους κτλ. εἰς 600 περίπου σελίδας τοῦ VIII τ. Αἱ πληροφορίες αὗται
εἶναι λίαν περιεργοὶ καὶ πολύτιμοι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Εἴχῃς ἔργον θά
ἦτο, ὅπως ἡ Ἀκαδημία, τὰ Πανεπιστήμιά μας καὶ αἱ Ἀρχαιολογικαὶ καὶ λοιπαὶ
ἐπιστημονικαὶ ἐταιρίαι χρησιμοποιήσωσι ταύτας διότιως μετὰ τὴν κριτικὴν ἐπεξερ-
γασίαν των. Θεωρῶ καθήκόν μου νὰ ἐπιστήσω ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τῶν ἐ-
παϊόντων ἐπὶ τοῦ Σεγιαχետναμέ.

νὸν ὕδωρ. Πᾶσαι αἱ οἰκίαι αὐτῆς εἶναι κεραμοσκεπεῖς. Τεμένη (μιχαμ-
πια) ἔχει ἓν ὄλφ δεκαεπτὰ, ἕξ ὧν τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τέμενος: «Τεκέ-Δζαμί»
εἶναι μολυβδοσκεπὲς καὶ μὲ ἓνα μιναρέν.

Ὁ μεδρεσὲς τοῦ τεμένους ἀνήκει εἰς τὸν Ἀππουσελιὰμ Βέην. Τὸ ἐν
τῇ ἀγορᾷ τέμενος «Τσαρσὴ Δζαμί» ἔχει μεγάλην ἑνορίαν. Εἶναι δὲ
τοῦτο μικρὸν θολωτὸν δζαμίον μὲ ἓνα μολυβδοσκεπημιναρέν.

Ἡ κομόπολις ἔχει ἓν λουτρόν, ἑπτὰ λιθόκτιστα χάνια, ἓν νηπιαγω-
γεῖον καὶ τριακόσια καταστήματα.

Ἐπειδὴ ἡ μεγάλη Σουλτανικὴ ἀγορὰ αὐτῆς κεῖται ἐπὶ τῆς λεωφόρου,
αἱ δημόσιαι ὁδοὶ πᾶσαι εἶναι ἐστρωμέναι μὲ λίθους λευκοῦς.

Ἡ περιγραφή τῆς λίμνης τοῦ Μικροῦ Τσεκμεδζέ.

Αὕτη εἶναι μία μικρὰ λίμνη, συναφῆς πρὸς τὴν ἀκτὴν τοῦ Μαριμαῤῥά
(Προποντίδος). Ἡ περιφέρεια αὐτῆς εἶναι ἑπτὰ μίλια, τὸ ὕδωρ τῆς ὁμῶς
δὲν εἶναι τόσο ἀλμυρόν.

Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους, ὅτε ὁ Γιάνκο υἱὸς τοῦ Μαδιὰν ἐπεχεί-
ρησε νὰ κτίσῃ τὸ φρούριον τῆς Κων/πόλεως ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ γνωστός
ἐν τῇ ἱστορίᾳ βασιλεὺς Γιενοτὰν, ὅστις ἦτο ἀπαράμιλλος εἰς τὴν γεωμε-
τρικὴν ἐπιστήμην, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ
διοχετεύσῃ ἐντὸς τῆς Κων/πόλεως τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, (πα-
ράδοσις), διήνοιξε τάφρους καὶ διώρυγας μὲ (τὴν συνδρομὴν) πεντακοσίων
χιλιάδων ἐργατῶν, ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ ῥοῦ αὐτοῦ, τῶν καλουμένων:
«Δεμίρ-Καποῦ» (Σιδηρὰ Πύλη) καὶ «Ταχταλή» (σανιδωτός), μετὰ δ' ἑπτὰ
ἔτη συνεχοῦς ἐργασίας κατόρθωσε νὰ φέρῃ τοὺς ὄχετοὺς τοῦ ποταμοῦ
μέχρι τοῦ Ἀζαδλή (Ἐλεύθερα) παρὰ τὴν Κων/πολιν. Προσελθὼν τότε ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ Γιάνκο εἶπε: «Ἴδου ἐνταῦθα ἐποποθέτησαν τὸν Δούναβιν
(αὐτούσιον). Ἴδου πῶς τὸν ἔφερον ἐνταῦθα, ὀμμουκλήσαντες αὐτὸν ὡσεὶ
σύροντες μίαν γυναῖκα ἀπὸ τὴν κόμην τῆς».

Μόλις, ὁμῶς, ὁ βασιλεὺς ἐπρόφθασε νὰ προφέρῃ τὴν ὡς ἄνω φρά-
σιν, ὁ Δούναβις, ἐνῶ εἶχεν ἤδη εἰσέλθει εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ διαρρέων
διὰ μέσου τοῦ Γιενι-Μπαχτισὲ εἶχεν ἐκβάλλει καὶ εἰς τὴν θάλασσαν πλη-
σίον εἰς τὴν Λάγνα-Καποῦ (Βλάγκα;) ἔγινεν αἰφνιδίως ἄφαντος (ὁ ῥοῦς
αὐτοῦ) ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ χωρίου Ἀζαδλή, μόνον δ' ἓν μέρος αὐτοῦ
(τοῦ ποταμοῦ) ἀνεφάνη εἰς τοὺς παραδουνάβειους μύλους πλησίον τῶν
Σαράντα Ἐκκλησιῶν, τοῦ Χισάρ, τοῦ Πουνάρ-Χισάρ καὶ τοῦ Πραβαδῆ,
ἕτερον δὲ μέρος αὐτοῦ ἀνεφάνη εἰς τὰς κομπολίεις ταύτας τοῦ Μικροῦ.

Τουρκοί. Μουσ.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΟΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΝ
ΤΟΥ ΧVΙΙ ΑΙΩΝΟΣ ΕΒΛΙΓΙΑ ΤΣΕΛΕΠΗΝ ¹⁾

Θεσσαλία
τ. 2 1936

Κατά μετάφρασιν ΙΩ. ΣΠΑΘΑΡΗ

Τὸ ταξιδιὸν μας μετὰ τοῦ Μελέκ Ἀχμέτ Πασᾶ, ἀπολυ-
θέντος τῆς Μεγάλης Βεζυρείας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀζοῦ (Ozü—
Oksakoff) * καὶ πρὸ τούτου εἰς τὴν Ροῦμελην.

Προσενηθέντες πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐκκινήσαντες ἐν πρώτοις ἐκ τῆς
ἐν Κων/πόλει τοποθεσίας, ἣτις καλεῖται «Τοπτσουλάκ» (στρατιῶται τοῦ
Πυροβολικοῦ) πρὸς νότον, διήλθομεν τὰ χωρία «Δαουτ Πασᾶ Μπαχτσεσί»,
«Τασλήκ» (τόπος πετρώδης) καὶ ἄλλα καλῶς καλλιεργημένα χωρία καὶ
ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν: Τσεζμεδλί-σαγήκ (= Κιουτσούκ Τσεκ-
μετζέ, μικρὸν Ζεῦγμα), ἣτις εἶναι ἐδοα τοποτηρητοῦ ἱεροδικαστοῦ ὑπὸ
τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μολλά τοῦ Ἐγιοῦκ.

Τὸ φρούριον αὐτῆς κείμενον ἐπὶ τῆς παραλίας εἶναι πολὺ ἡρειπωμέ-
νον, ἡ δὲ πόλις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ
ἥμισυ ἐπὶ λείου ἐδάφους, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐπὶ κλιτύος ὄρους, ἔχει
δ' ἐν ὄλῳ ἐξακοσίας οἰκίας μὲ ἀμπέλους καὶ κήπους καὶ μὲ ἄφθονον ὑγιῖ-

1) Μετάφρασις τῶν σελ. 289—304 τοῦ Γ' τ. τοῦ Σεγιαχετναμέ Ἐβλιγιά
Τσελεπή. Ὀλίγα τιτὰ περὶ τοῦ Σεγιαχετναμέ καὶ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, μετὰ με-
ταφράσεως τῶν περὶ τῆς Δυτικῆς Θράκης πληροφοριῶν αὐτοῦ δεῖα ἐν ττ. IV (σελ.
113—128) καὶ V (σελ. 217....) «τῶν Θρακιῶν».

2) Λόγῳ οἰκονομίας χρόνου καὶ ἐλλείψει καταλλήλων πηγῶν καὶ βοηθημά-
των, εἰδικῶν διὰ τοὺς κλάδους τῶν ἀσιανολογικῶν ἐπιστημῶν δὲν συνοδεύονται
τὴν φορὰν ταύτην, αἱ περαιτέρω μεταφράσεις μὲ ἱστορικο-γεωγραφικὰς, γλωσσι-
κὰς, χρονολογικὰς, κριτικὰς κ.λ. σημειώσεις. Ὁ Ἐβλιγιά Τσελεπής, ὡς γνωστόν,
περιέγραψε πλεῖσθ' ὅσα μέρη τῆς Ἑλλάδος: Θράκην, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν,
Στερεὰν Ἑλλάδα (ιδίᾳ τὰς Ἀθήνας), Πελοπόννησον (μὴδὲ τοῦ Μυστρᾶ ἐξαιρου-
μένου), τὰς νήσους κτλ. εἰς 600 περίπου σελίδας τοῦ VIII τ. Αἱ πληροφορίες αὗται
εἶναι λίαν περίεργαι καὶ πολῦτιμοι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Εἴχῃς ἔργον θά
ἦτο, ὅπως ἡ Ἀκαδημία, τὰ Πανεπιστήμιά μας καὶ αἱ Ἀρχαιολογικαὶ καὶ λοιπαὶ
ἐπιστημονικαὶ ἐταιρίαι χρησιμοποίησωσι ταύτας διόντως μετὰ τὴν κριτικὴν ἐπεξερ-
γασίαν τῶν. Θεωρῶ καθήκόν μου νὰ ἐπιστήσω ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τῶν ἐ-
παϊόντων ἐπὶ τοῦ Σεγιαχετναμέ.

νὸν ὕδωρ. Πᾶσαι αἱ οἰκίαι αὐτῆς εἶναι κεραμοσκεπεῖς. Τεμένη (μιχράμ-πια) ἔχει ἐν ὄλῳ δεκαεπτὰ, ἕξ ὧν τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τέμενος: «Τεκέ-Δζαμί» εἶναι μολυβδοσκεπὲς καὶ μὲ ἓνα μιναρέν.

Ὁ μεδρεσὲς τοῦ τεμένους ἀνήκει εἰς τὸν Ἀππουσελιὰμ Βέην. Τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τέμενος «Τσαρσὴ Δζαμί» ἔχει μεγάλην ἐνορίαν. Εἶναι δὲ τοῦτο μικρὸν θολωτὸν δζαμίον μὲ ἓνα μολυβδοσκεπῆ μιναρέν.

Ἡ κομόπολις ἔχει ἐν λουτρόν, ἑπτὰ λιθόκτιστα χάνια, ἐν νηπιαγωγεῖον καὶ τριακόσια καταστήματα.

Ἐπειδὴ ἡ μεγάλη Σουλτανικὴ ἀγορὰ αὐτῆς κεῖται ἐπὶ τῆς λεωφόρου, αἱ δημόσιαι ὁδοὶ πᾶσαι εἶναι ἐστρωμέναι μὲ λίθους λευκοῦς.

Ἡ περιγραφή τῆς λίμνης τοῦ Μικροῦ Τσεχμεδζέ.

Αὕτη εἶναι μία μικρὰ λίμνη, συναφῆς πρὸς τὴν ἀκτὴν τοῦ Μαμαραῶ (Προποντίδος). Ἡ περιφέρεια αὐτῆς εἶναι ἑπτὰ μίλια, τὸ ὕδωρ της ὅμως δὲν εἶναι τόσο ἀλμυρὸν.

Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους, ὅτε ὁ Γιάνκο υἱὸς τοῦ Μαδριὰν ἐπεχείρησε νὰ κτίσῃ τὸ φρούριον τῆς Κων πόλεως, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ βασιλεὺς Γιενοῦάν, ὅστις ἦτο ἀπαράμιλλος εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐπιστήμην, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διοχετεύσῃ ἐντὸς τῆς Κων πόλεως τὸν ὄον τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, (παράδοσις), διήνοιξε τάφρους καὶ διώρυγας μὲ (τὴν συνδρομὴν) πεντακοσίων χιλιάδων ἐργατῶν ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ ὄου αὐτοῦ, τῶν καλουμένων: «Δεμίρ-Καποῦ» (Σιδηρὰ Πύλη) καὶ «Ταχταλή» (σανιδωτός), μετὰ δ' ἑπτὰ ἔτη συνεχοῦς ἐργασίας κατώρθωσε νὰ φέρῃ τοὺς ὄχτους τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Ἀζαδλή (Ἐλεύθερα) παρὰ τὴν Κων/πολιν. Προσελθὼν τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γιάνκο εἶπε: «Ἴδου ἐνταῦθα ἐτοποθέτησαν τὸν Δούναβιν (αὐτούσιον). Ἴδου πῶς τὸν ἔφερον ἐνταῦθα, ὕμνουκῆσαντες αὐτὸν ὡσεὶ σύροντες μίαν γυναῖκα ἀπὸ τὴν κόμην της».

Μόλις, ὅμως, ὁ βασιλεὺς ἐπρόφθασε νὰ προφέρῃ τὴν ὡς ἄνω φράσιν, ὁ Δούναβις, ἐνῶ εἶχεν ἤδη εἰσέλθει εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ διαρρέων διὰ μέσου τοῦ Γιενί-Μπαχτσέ εἶχεν ἐκβίβει καὶ εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον εἰς τὴν Λάγγα-Καποῦ (Βλάχα;) ἔγινεν αἰφνιδίως ἄφαντος (ὁ ὄους αὐτοῦ) ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ χωρίου Ἀζαδλή, μόνον δ' ἐν μέρος αὐτοῦ (τοῦ ποταμοῦ) ἀνεφάνη εἰς τοὺς παραδουναβείους μύλους πλησίον τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, τοῦ Χισάρ, τοῦ Πουνάρ-Χισάρ καὶ τοῦ Πραβαδῆ, ἕτερον δὲ μέρος αὐτοῦ ἀνεφάνη εἰς τὰς κομόπολεις ταύτας τοῦ Μικροῦ.

καὶ Μεγάλου Τσεκμετζέ. Διὰ τοῦτο καὶ νῦν εἶναι ἐμφανεῖς οἱ ὄχαιοι (ὄπαι) τοῦ Δουνάβεως ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν λίμνην ταύτην ἀλιεύονται τὰ εἰδικῶς εἰς τὸν Δούναβιν ἀνήκοντα εἶδη ἰχθύων: ἀντακαῖος, μύραινα καὶ ἐν ἑτερον εἶδος (φωσφορίζοντος καὶ θορυβοῦντος) ἰχθύος.

Ὅτε, ἡμέραν τινὰ ἐκαθήμεθα εἰς τὴν παράλιον ἔπαυλιν τοῦ ἐκ Τὸπ-Καποῦ Μαχμοῦτ Ἄγά πλησίον τῆς ὄχθης τῆς λίμνης Τσεκμετζέ, οἱ ἀλιεῖς συνέλαβον ἓνα μικρὸν ἀντακαῖον καὶ ἔστειλαν αὐτὸν δῶρον εἰς τὸν Σουλτάνον Ἰμπραχίμ Χάν. Δῆλον ἡμῖν, ἐκ τούτου, κατέστη, ὅτι εἰς τὴν λίμνην ταύτην ὑπάρχει ῥοή ἐκ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως.

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης δὲν εἶναι πολὺ πικρὸν.*)

Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τῆς θαλάσσης εἶναι (τόση ὅσην φθάνει) μία βολὴ τόξου (βέλος). Ἐν καιρῷ χειμῶνος πολλοὶ χεῖμαρροι εἰσρέουν εἰς τὴν λίμνην ταύτην καὶ διὰ τοῦτο ἡ λίμνη ἀδιαλείπτως ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἔχουσα εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐκβολῆς καὶ μίαν μεγάλην γέφυραν, τὰ θεμέλια τῆς ὁποίας ἐτέθησαν, συμφώνως πρὸς τὸ διάταγμα τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν Χάν, ἀλλ' ἡ πλήρης ἀποπεράτωσις αὐτῆς ἐπετεύχθη ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Σελίμ Χάν τοῦ Β'.

Ἐπειδὴ ἡ γέφυρα αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, δι' ἧς διέρχονται οἱ ἐκ Κων/πόλεως εἰς τὰς γῶρας τῆς Ρουμέλης ἀναχωροῦντες ἐπισημοὶ τε καὶ λαός, αὕτη ἀποτελεῖ ἐν τῶν μεγίστων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων (τοῦ τόπου).

Πέριξ τῆς λίμνης ὑπάρχουσιν ἐπαύλεις, ἀμπελώνες καὶ ἀγροκήπια, καλλιεργούμενα καὶ ἀκμάζοντα. Ἡ δὲ λίμνη παράγει λίαν εὐγευστα φιδόψαρα, πλάτακα, κορακίγον καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη ἰχθύων.

Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν κωμόπολιν ταύτην πρὸς νότον διήλθομεν τὴν ἐπὶ τῆς λίμνης γέφυραν καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν: «Τσεκμετζεΐ Κεμπί» (Μπογιούκ Τσεκμετζέ—Μέγα Ζεῦγμα).

Ἀξιοσημεῖωτα πλεονεκτήματα τοῦ Μπουγιούκ Τζεκμετζέ

Καὶ τοῦτο εἶναι μία ἐκ τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ

*) Παράδοσις μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ὑπῆρχεν ὅτι ἡ εἰς τὸ παρά τὸν Ἄγ. Στέφανον τσιφλίκιον τοῦ στέμματος Ἀληβένκιοι ὑπάρχουσα δεξομενὴ ἦτο πλήρης νεροῦ προερχομένου ἐκ τοῦ Δουνάβεως· εἰς δὲ τὸ τσιφλίκιον Γιαρὶμ μπουρνοῦ (παρὰ τὸν ἐπὶ τῆς σιδηρ. γραμμῆς Κων/πόλεως—Ἀδριανουπόλεως σταθμὸν Σπάκτα κουλὲ) ὑπῆρχε κρήνη ὀνομαζομένη Τούνα σουγιού (= ὕδωρ Δουνάβεως).

Μολλά τοῦ Ἐγιούπ κομπολόεων, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἔχουσα χιλίας στερεάς, ὠραίας, κεραμοσκεπεῖς, μονωρόφους καὶ διωρόφους οἰκίας μετ' ἀμπελοκηπίων καὶ δαψιλῶν πηγῶν εὐγεύστου ὕδατος.

Ἀνήκουσα αὕτη εἰς τὸ Ἐβράκιον ἔχει ἀρχιαστυνόμον καὶ λοιπὰ ὄργανα τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Κειμένη δὲ οὐ μακρὰν τῆς πρωτευούσης δὲν ἀποτελεῖ ἔδραν τόποτηρητοῦ διοικητοῦ καὶ ἀρχηγοῦ Γιενιτσάρων. Ἐχει ἐν ἠρειπωμένον φρούριον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Μεταξὺ τῶν πολλῶν τεμενῶν αὐτῆς ἰδίᾳ ἔξέχει τὸ τοῦ Μεχμέτ Πασᾶ (Μεχμέτ Πασᾶ Μεσδζιτή), ὅπερ εἶναι ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν Ἀγᾶ. Ἐχει εἰσέτι ἔνδεκα μεγάλα καὶ μικρὰ μολυβδοσκεπῆ χάνια καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, μεδρεσέν, νηπιαγωγεῖον καὶ ἀγοράν.

Ἡ κρήνη, ἣτις εὐρίσκεται παραπλεύρως τοῦ ὑψηλοῦ πλατάνου ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας ἔμπροσθεν τῶν χανίων φέρει τὸ ἔξῃς χρονόγραμμα:

«Πάλιν ἔρρευσε διὰ τὸν κόσμον τὸ ὕδωρ τοῦ Καβσέρ»

Ὁ μεδρεσές «Ἀπδουσελιὰμ Μεδρεσεσῆ» εἶναι εὐμέγεθες κτίριον, στερεόν, μολυβδοσκεπές, καὶ ἀκμάζει ἔχων (διωμήμους) καθηγητὰς καὶ (πολλοὺς) σπουδαστάς.

Ἡ κομόπολις ἔχει πτωχοτροφεῖον, ὅπου δαψιλῶς χορηγοῦνται φαγητὰ εἰς τοὺς ἀφικνουμένους καὶ ἀναχωροῦντας ταξειδιώτας.

Ἐχει ἐπίσης λουτρά, νηπιαγωγεῖα καὶ ἀρχετὰ στερεὰ καὶ πλουσίως κεκοσμημένα καταστήματα.

Τὸ μέγα παραβανσεράϊον (ξενεῶν) αὐτῆς, κείμενον πλησίον τοῦ δικαστηρίου εἶναι οἰκοδόμημα χολοσσιαῖον, δυνάμενον νὰ στεγάσῃ χιλίους ἵππους.

Τὸ κλίμα τῆς Μπαγιούκ Τσεκμετζέ εἶναι πολὺ γλυκὺ. Ἡ περιγραφή τῆς λίμνης αὐτῆς ἐγένετο εἰς τὸν Α' τόμον τοῦ Σεγιαχετναμέ (σελ. 486) ἐν τῷ περὶ ἐξοχῶν κεφαλαίῳ.

(Ὡς ἔξῃς μεταφέρω ἐνταῦθα τὴν ἐν λόγῳ περιγραφὴν τοῦ Α' τόμου ἐν μεταφράσει:)

Αἱ ἐξοχαὶ τῶν λιμνῶν Τσεκμετζέ.

Ἀμέριμοι φίλοι καὶ ζεύγη ἔρωτικά ἐπὶ ἀκατίων ἔρχονται εἰς τὰς λίμνας τοῦ Τσεκμετζέ τούτου (πρὸς διασκέδασιν), ἀλιεύουσιν ἰχθύς: (πλάτακα) (ψήσας κοιν. πησιά) καὶ τηγανίζοντες αὐτούς, τρυφεροὺς καὶ νοποὺς ἐντὸς βουτύρου νοποῦ, γεύονται τούτων (μετ' ἀπολαύσεως ποθητῆς).

Οὐδὲν ὑπάρχει ἐφάμιλλον καὶ παρόμοιον μετὰ τὸν πλάτακα εἰς ὅλην